Сонце, ґрунт, вода, повітря й фотосинтез…

10 лютого 2012 року на круглому столі: «Організація бізнес шкіл в дорадництві для успішного впровадження інновацій», який проходив в рамках 8-ої Міжнародної виставки «ІнтерАГРО 2012», Виставковий центр КИЇВЕКСПОПЛАЗА, я виступив дещо в не сподіваному ракурсі …

Адже, - мені байдуже, …що збанкрутують аптеки…, якщо українці будуть їсти чисто екологічну органічну продукцію, пити чисту воду і дихатимуть чистим повітрям !..

Даний виступ опубліковано в збірнику НУБіП, Київ – 2012, ст. 204-205. Пропоную Вашій увазі.

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ЯКОСТІ «ХАРЧОВОГО ЛАНЦЮГА»

О.І. Ковалів, експерт-дорадник, к.е.н.
Інститут агроекології і природокористування НААНУ

З самого початку свого виникнення людство вирішувало проблему забезпечення себе продуктами харчування. Внаслідок цілеспрямованих дій людей протягом багатьох тисячоліть утворилася по суті нова складова біосфери - агросфера. Особливо це стосується території сучасної України, де вперше у світі приручено коня і винайдено плуга... При цьому найвагомішими чинниками в одержанні продуктів були і залишаються - енергія Сонця, ґрунту, води й повітря і сам фотосинтез…

Слід зауважити, що кожний народ може мріяти про успішне майбутнє за умов

здорового і безпечного способу харчування усіх громадян, а не лише «вибраних»…

Однак, людство у процесі свого розвитку, в погоні за прибутками та економічною вигодою, все більше використовувало і продовжує використовувати ресурси агросфери, збільшуючи будь-яким засобами обсяги виробництва продовольства та сировини для промисловості. Відомий лозунг: «Мы не можем ждать милостей от природы, взять их у нее — наша задача…» також підштовхував лише до економічної вигоди, нехтуючи законами природи.

Такий підхід призвів до постійного зростання кількості матеріально-технічних та енергетичних потужностей необхідних для виробництва кожної нової одиниці

продукції, а також до виснаження природного потенціалу, деградації ґрунтів, посилення антропогенного тиску і забруднення довкілля. Особливо ці проблеми і процеси урбанізації додалися після чорнобильської трагедії, а також через відсутність продуманих комплексних, системних і збалансованих аграрних реформ в новітній історії України.

Як не парадоксально, але нерідко багато вчених продовжують вважати і констатувати що проблеми з відтворення агрогосподарської системи в Україні виникають, в основному, через обмежувальний характер присутності зовнішнього інвестиційного капіталу, залежності галузі від екологічних ризиків та через вимоги з боку держави щодо необхідності проведення заходів з охорони природно-ресурсного потенціалу. Тому

переважна більшість учасників агробізнесу в Україні, в тому числі науковців, розглядають АПК переважно з економічних (бухгалтерських) позиції, зважаючи на природні компоненти в досягненні прибутків як на щось другорядне.

Відтак вважаємо, що постійне фокусування уваги науки, влади та суспільства на необхідність одержання високих врожаїв шляхом поглиблення технократичних заходів (збільшення кількості внесення хімічних добрив, засобів захисту, генної інженерії тощо) як єдиної «сучасної» формули успіху, застосовуючи лише еколого-економічні критерії оцінки якості, які можуть впливати на недоотримання запланованих прибутків - є часто невмотивованими і навіть шкідливими.

Таке твердження також навязується через відсутність відповідальної та об’єктивної комплексної національної регуляторної політики (концепції та програм) обов’язкової до виконання з реалізації національних інтересів та Конституційних вимог й гарантій щодо: реальних можливостей раціонального агрогосподарювання; збереження, відтворення та гармонійного використання природних ресурсів і природного середовища в агролісоландшафтах; формування безпечних, здорових і комфортних умов життя в сільській місцевості; гарантування продовольчої безпеки та достатку всіх громадян України (без зовнішнього втручання) на різних ієрархічних рівнях і вільного доступу (можливість купівельної спроможності) до споживання натуральної органічно чистої екологічної продукції; розвитку в сучасних умовах притаманного українським споконвічним традиціям всіх ланок господарювання і агропромислового

виробництва не шкідливих навколишньому природному середовищу й здоровю людей .

Не слід забувати, що агроекологічна складова при вирішенні проблем, особливо в час завершення реформ і переходу на ринкові земельні відносини, потребує фундаментальних й прикладних наукових досліджень і розробок теоретичних і методологічних основ (принципів) формування відповідних еколого-економічних відносин та нових організаційно-правових механізмів з реалізації згаданих національних інтересів.

У цьому зв’язку, єдиною і вмотивованою вимогою перед наукою, владою та суспільством повинна стати аксіома щодо чистоти і безпечності «харчового ланцюга»,

де агропромислове виробництво, заготівля, переробка і реалізація в Україні повинні бути як екологічно бажаним, так і екологічно безпечним. При цьому головною ідеєю ведення такого господарства – має бути споконвічна ідея замкнутого циклу, котрий діє узгоджено як за екологічним, так і за економічним принципом.

Наприклад, одержане органічне добриво від тваринництва складає основу внесення поживних речовин для рослин і підтримки родючості ґрунтів, а натуральні корми і сировина, органічні екологічно чисті продукти, вирощені на таких ґрунтах в полях сівозмін складають - основу відповідного «харчового ланцюга».

Сумарна щорічна витрата грошей українців

на неприродні компоненти й складові «нових» продуктів харчування, напоїв та ласощів перевищує в рази видатки на чисто екологічну органічну продукцію. В свою чергу люди, які тратять менше коштів на ліки можуть дозволити собі додатково купити певну кількість якісних і більш поживних продуктів харчування.

Цього також вимагає громадянське суспільство. Останнім часом споживач все більше звертає увагу на якість товарів, на наявність в продуктах шкідливих для здоров'я речовин.

Тому сьогодні, як ніколи, постав новий, - більш вагомий виклик до розв’язання науковцями існуючих проблем на основі науково-обґрунтованих комплексних і

системних досліджень з позиції агроекологічної економіки природокористування як національного пріоритету, а не просто – «економіки агропромислового виробництва в природному середовищі».

При цьому зауважимо, що в умовах сьогоднішніх реалій будь-яка діяльність (наукова, навчальна, дорадча, виробнича, підприємницька, управлінська, комерційна, рекламна, агітаційна та інша) пов’язана із впливом на стан здоров’я людини через «харчовий ланцюг» має розцінюватися з погляду моралі та відповідальності, а сама діяльність повинна здійснюватись лише національно свідомими високоосвіченими моральними людьми.